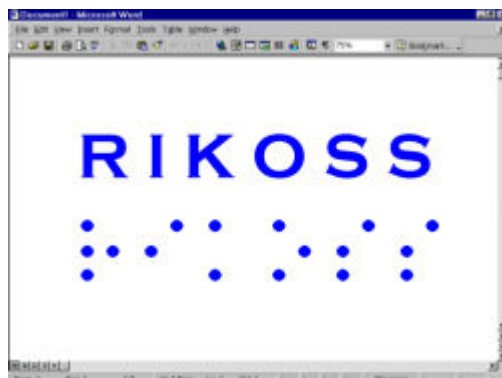

letnik 8, številka 4 / 2009, ISSN 1854-4096
[Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)
Odgovorni in tehnični urednik, [Marino Kačič](#)
Naročnikov v digitalni in zvočni obliki: 1335

=====

Opozorilo: Avtorji prispevkov so odgovorni za avtentičnost besedila in svoja stališča

[Domov](#) [Uredništvo](#) [Naročite brezplačen Rikoss](#)

SREČNO IN USPEŠNO 2010!

KAZALO

- [1. UVODNIK: Ali naj se res primerjamo s Kenijo?](#)
- [2. AVTOPORTRET: Metka Knez](#)
- [3. POPOTNIŠKI UTRINKI: Puščava še zdaleč ni enolična in dolgačasna](#)
- [4. INTEGRACIJA: Študijska izmenjava na Hrvaškem](#)
- [5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Sprejemali se bodo novi zakoni](#)
- [6. DOBRO JE VEDETI: Okrepite vašo psihofizično kondicijo s pomočjo spleta](#)
- [7. TESTIRALI SMO: Backup v oblakih](#)
- [8. NAMIGI IN NASVETI: Kakšno strojno opremo imam v računalniku, Bližnjice za spletni brskalnik](#)
- [9. OGLASNA DESKA: Kratek oris dela s slepimi in slabovidnimi v Keniji](#)
- [10. NOVIČKE: Lunar in Lunar Plus, Hal, EasyReader, VictorReader ClassicX in ClassicX+](#)

1. UVODNIK: **Ali naj se res primerjamo s Kenijo?**

Avtor: *Marino Kačič*

V tem prednovoletnem času je v navadi, da si zaželimo lepe in mirne praznike ter srečno in uspešno v prihajajočem letu. K temu bi dodal, da bi si bilo dobro zaželeli veliko sreče in uspehov tudi zato, da bo končno urejena rehabilitacija za ljudi z okvarami vida (z diagnozo slep ali slaboviden). Namreč, težko si je zamisliti, da država, ki sodi v krog razvitih držav (tako v ekonomskem smislu, kot glede socialnih in zdravstvenih možnosti) na začetku 21. stoletja še vedno v praksi ni poskrbela / omogočila rehabilitacije. Res je, da je lani z dopolnitvijo člena v Zakonu o zdravstvenem varstvu in zdravstveni dejavnosti prvič v naši zgodovini določila pravico do rehabilitacije vseh slepih in slabovidnih (ne glede na starost in status), v letošnjem letu pa je bil pripravljen še program za izvedbo tega (Celovita rehabilitacija slepih in slabovidnih). Pravica državljanov pa še ne pomeni tudi, da bo to samoumevno udejanjeno. Pravico si je potrebno izboriti (npr. vsak državljan RS ima pravico do zdravega življenja, pravico do doma, pravico do dela ...), kar pa še ne pomeni, da to ima v praksi. Podobno tudi program za rehabilitacijo še ni jamstvo, da bo država to izvajala, je pa vsekakor strokovni okvir za izvajanje te pravice. Zdaj je na vrsti aktivnost za udejanjanje uzakonjene pravice in napisanega programa za rehabilitacijo. Pozivam, da si vsi zainteresirani pomagamo, podpiramo in govorimo v en glas (namesto kritiziranja drug drugega ali rivalstva zaradi malih osebnih koristi), saj bo le tako rehabilitacija zaživela in ne bo ostala mrtva črka na papirju, kot mnogo drugih stvari.

Ob prebiranju članka Kratek oris dela s slepimi in slabovidnimi v Keniji, avtorja Michael Ng'eno, direktorja-Salus Oculi Kenya, ki je prav za našo revijo napisal članek (glej spodaj rubriko oglasna deska), mi je postalo (milo rečeno) nelagodno, da živim v takšni Sloveniji, kot trenutno je. Namreč, v Sloveniji, ki naj bi bila ekonomsko, kulturno in strokovno med razvitimi državami, kaže pa, da se bojujemo s podobnimi problemi kot v Keniji. Vzpostavljanje centra za pomoč in rehabilitacijo (center v Škofji Loki je bil ukinjen 2004, Zavod v Ljubljani pa ni niti prostorsko niti lokacijsko ustrezen, tudi kader je usposobljen za drugačno vrsto dela), neustrezno usposabljanje ljudi za pomoč pri izobraževanju slepih in slabovidnih (na večini šol ni ustreznih kadrov, ki bi to obvladali). Med drugim se to kaže naprimer, ko se osebe s posebnimi potrebami vpišejo na fakultetni študij, mnogi študentje z okvaro vida ne obvladajo računalnika dovolj dobro, da bi ga uporabljali kot učni pripomoček. Edino, kjer smo nedvomno boljši, je zdravstvena oskrba slepih in slabovidnih in to iz perspektive medicine, ne pa tudi iz celostne obravnave človeka in/ali njegove družine.

Denarja za te namene gre v Sloveniji glede na Kenijo veliko več. Tudi kadrov in prostorskih možnosti imamo neprimerljivo več. Zakaj se potem ukvarjamo s podobnimi težavami? Kaj se zgodi z denarjem, ki je temu namenjen? Kaj

počnejo za to zaposleni in izobraženi kadri? Kaj počnejo uradniki na ministrstvih, ki to po svoji službeni dolžnosti uravnavajo (prek zakonov, predpisov, vladnih uredb ipd.)? Kaj počnejo inšpekcijske službe, ki ugotovijo, da se ne dela pravilno, a se nič bistvenega ne spremeni? Konec koncev, kaj počne naša civilna družba: torej nevladne organizacije in na koncu mi sami?

Verjetno je čas, da od kazanja s prstom na druge, javkanja in zgražanja, preidemo v akcijo. Bodisi, da prevzamemo pobudo za spremembo (zakona, delovanja neke organizacije ...), bodisi s takimi ali drugačnimi javnimi protesti, usmerjenimi točno na določen problem in zanj odgovorne ljudi. S splošnega je treba preiti na konkretno, če ne znamo, si vzemimo za zgled konkretnosti projekte Salus Oculi Kenya. Če tam lahko naredijo iz nič toliko, zakaj pri nas iz toliko možnosti ostane tako malo koristnega za uporabnike? Med drugim tudi zato, ker so projekti vse preveč namenjeni službam in njihovim zaposlenim (da delajo, da imajo plače, da preživi ustanova ...) in zaradi ukvarjanja s seboj premalo mislijo na tiste, ki so jim programi namenjeni. Sodeč po izkušnjah drugih razvitih držav, spremembe tovrstnih težav najpogosteje uspešno vzpodbudi, če soodločanje o denarju in izvajanje ustreznih programov vzamejo v "svoje roke" oz. pod nadzor, uporabniki sami. Le ti bi lahko mislili in delali v korist uporabnikov. Če se ne zbirokratizirajo. V ZDA je tak primer Gibanje za neodvisno življenje, ki je več desetletij postopoma uveljavljalo zakonodajo in razvijalo svoje centre, kjer je eno od pravil, da so v vodstveni strukturi in v nadzornih organih tudi uporabniki. Kjer ni v vodstvenih strukturah in nadzornih mehanizmih uporabnikov, je enako kot enopartijska država. Misli in namerava dobro, izvaja pa se v skladu z obče človeško naravo: da najprej vsak misli nase, šele potem (če sploh) tudi na druge. Mislite, da strokovnjaki in vodstveni kadri niso ljudje? Razmišljajmo o tem, ko se volijo nova vodstva, novi nadzorni organi ustanov.

Spoštovane, spoštovani, želimo vam torej veliko sreče in poguma, da v letu 2010, udejanjite svoje osebne želje in cilje, pa tudi tiste, ki so skupni ljudem z okvarami vida! To je več kot pasivno upanje, je aktivnost!

[Na vrh](#)

2. AVTOPORTRET: Metka Knez

Rojena sem 21. oktobra 1975 v sedemčlanski družini, kjer imam še dva starejša brata in sestro ter enega mlajšega brata. Od rojstva imam prirojeno kombinirano izgubo sluha in vida. Sedaj imam približno 5 % ostanka vida in 87 % izgube sluha. Na obeh ušesih nosim slušni aparat ter očala z dioptrijo minus 13, ki mi pomagajo pri gibanju. Prvo leto mojega življenja se je bil boj za preživetje, saj sem bila telesno zelo šibka, tako da sem izjemno počasi napredovala. Šele po prvem letu starosti je šlo počasi na boljše. Kmalu po mojem rojstvu so se začeli vrstiti obiski od specialista do specialista, veliko sem bila po bolnicah in pri petih letih sem doživela prvo operacijo palatoshize (volčjega žrela).

Spomini na moje zgodnje otroštvo so kljub temu lepi, saj sem bila v svoji okolici dobro sprejeta. Malo šolo in nato prve štiri razrede osnovne šole sem obiskovala v svojem rojstnem kraju Remšnik, ki spada v občino Radlje ob Dravi. V osnovno šolo sem vstopila eno leto kasneje kot moji vrstniki, ker je bilo od doma do šole eno uro hoda, jaz pa sem bila preveč šibka, da bi zmogla vsakodnevno hojo, ki sta jo oteževala še nošnja steznika za ravnanje hrbtenice in šolska torba, ki je z leti postajala vse težja. V šoli so se kmalu pojavile težave pri spremljanju pouka, saj nisem videla na tablo. Z učiteljico in sošolci smo to reševali tako, da smo mojo klop premaknili čisto pred tablo, ko je bilo potrebno prepisovati z nje. V tretjem, četrtem in petem razredu pa sem sama hodila iz klopi gledat na tablo ali pa sem si morala izposoditi zvezke, da sem si snov prepisala doma. Naponi dolge hoje in oteženega spremljanja pouka so me zelo izčrpavali, zaradi česar sem večkrat tudi zbolela in veliko izostajala od pouka. Med učitelji, centrom za socialno delo in drugimi strokovnjaki hkrati vladalo mnenje, da zaradi vse večjega obsega snovi na predmetni stopnji, tempa in menjavanja predmetnih učiteljev ne bom zmogla predelati vse snovi za uspešno dokončanje osemletke. Zato sem bila v drugi polovici petega razreda vpisana v Zavod za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani.

S prihodom v zavod je bila sprememba zelo velika: novo okolje, novi ljudje, ki sem se jih morala navaditi, red, ki je veljal v zavodu.... Najtežje pa mi je bilo, ker sem s prihodom v zavod nekoliko izgubila stik s svojo okolico (bivšimi sošolci, sorodniki in sovaščani) in da sem morala zapustiti svoje domače, ki sem jih videvala le vsakih štirinajst dni. Hkrati sem se morala ob prihodu v zavod spopasti z učenjem novega tujega jezika, ki se ga prej nisem učila. V domači šoli smo se, zaradi bližine avstrijske meje, učili samo nemščino. V zavodu pa je bila v učnem načrtu le angleščina. Ker sem v zavod prišla po novem letu, sem poleg ostalega morala najprej predelati vso snov za celo polletje nazaj, da sem se lahko vključila in začela delati sproti. Pri tem mi je bila v veliko pomoč učiteljica angleščine, ki me je učila pri dopolnilnem pouku. Kljub opisanim težavam, ki so me spremljale med šolanjem v zavodu, pa sem

v njem doživela tudi marsikaj lepega. Zlasti se spominjam, da smo imeli na izbiro veliko interesnih dejavnosti, hodili smo na številne izlete in med seboj sklenili veliko trdnih prijateljstev.

Osemletko v zavodu sem uspešno zaključila in že je prišel čas za izbiro poklica, ki naj bi ga v življenju opravljala in se s tem tudi preživljala. Odločitev, kateri poklic izbrati, je bila zelo težka tudi zato, ker sem bila v sedmem razredu operirana na hrbtenici, zaradi česar sem eno leto nosila mavec ter se težko gibala. Skupaj s starši sem se nato odločila za poklic cvetličarke. S tem so se strinjali tudi strokovnjaki v zavodu in strokovna komisija v Zavodu za zaposlovanje, na katero sem bila poslana pred vpisom na vrtnarsko šolo v Celju. Ko bi se morala po koncu osmega razreda vpisati v prvi letnik, pa me na dan vpisa na šoli niso hoteli vpisati. Menili so, da zaradi svoje invalidnosti ne bom zmogla opravljati vrtnarskega dela in upravljati z vrtnarskimi stroji, ki so jih uporabljali tam. Po posredovanju strokovnjakov iz Zavoda za slepo in slabovidno mladino, predstavnikov Medobčinskega društva slepih in slabovidnih in socialne delavke iz Centra za socialno delo, mi je s strani vodstva šole kasneje bila dana možnost, da delam šolo z izpiti, kot slušatelj ob delu. Te možnosti sem bila izjemno vesela, čeprav mi je bila glede kakovosti znanja, ki sem si ga nabirala s tem načinom izobraževanja, narejena velika škoda, ker na ta način nisem slišala podrobnejše razlage snovi, ki sem se je morala naučiti. Od profesorjev sem dobila napotke glede literature ali zapiskov, nato pa sem se snovi naučila sama. Med tem časom sem imela težave z iskanjem zapiskov, ker nisem imela stikov z ostalimi vrstniki, ki so bili vključeni v razred. Srečo sem imela, da so mi tu večkrat pomagali profesorji, tako da so mi priskrbeli zapiske od svojih dijakov.

Po zaključku šolanja na poklicni stopnji poklica cvetličar me je vodstvo šole, ki se je medtem zamenjalo, povabilo, da nadaljujem šolanje po rednem programu 3+2 za vrtnarskega tehnika. Za nadaljevanje šolanja sem se odločila v veselem pričakovanju, da si bom s tem pridobila novo in izboljšala obstoječe strokovno znanje. Časa za priprave na začetek pouka sem imela zelo malo, ker sem za možnost nadaljevanja šolanja izvedela nekaj dni pred začetkom šolskega leta 1994/1995, ko sem ravno uspešno opravila zaključni izpit za cvetličarja, ki je bil sicer pogoj za vpis v 3+2. Kljub začetnim težavam zaradi spremenjenega načina izobraževanja in zaradi pomanjkljivo pridobljenega znanja iz triletnega izobraževanja, sem šolanje za vrtnarskega tehnika uspešno zaključila in s tem pridobila V. stopnjo izobrazbe.

Po zaključku šolanja sem s pomočjo Zavoda za zaposlovanje dobila pripravništvo, ki pa je bilo le na papirju, ker mi praktično delo ni bilo omogočeno. Po končanem pripravništvu sem dobila podaljšano zaposlitev še za šest mesecev. Hkrati pa so mi na Zavodu za zaposlovanje predlagali, da grem na ocenitev delazmožnosti pri ZPIZ-u. Menili so, da se glede na mojo starost (23 let) in mojo invalidnost ter z enim letom delovne dobe lahko invalidsko upokojim. Invalidska komisija pa je zahtevek zavrnila in me ocenila

za delovno nezmožno. S takšno ocenitvijo se nisem mogla strinjati: Med drugim tudi zato, ker mi pravice, ki bi jih imela s takim statusom, ne bi omogočale niti osnovnega preživetja. Zato sem vložila pritožbo na komisijo druge stopnje, kjer pa so pritožbi ugodili in razveljavili prvostopenjsko odločbo. Sočasno sem bila povabljen tudi na strokovno komisijo Zavoda za zaposlovanje, ki me je prav tako ocenila za delovno nezmožno. Tudi zoper to ocenitev sem se pritožila in tudi ta je bila na drugi stopnji razveljavljena. Tako sem ostala prijavljena na Zavodu za zaposlovanje, brez zaposlitve in dohodkov. Odločila sem se, da si sama najdem neko dolgoročno rešitev.

Rešitev za svoj nastali položaj sem videla v nadaljevanju šolanja, zato sem se v študijskem letu 1999/2000 vpisala na Visoko šolo za socialno delo v Ljubljani (sedanja Fakulteta za socialno delo). Na Zavod za zaposlovanje sem pred vpisom na fakulteto vložila predlog za ureditev zaposlitvenega načrta po 53.b členu Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, ki bi zajemal prej omenjeni študij. Po tem členu bi, kot invalidna oseba, imela pravico do nabave pripomočkov, plačila šolnine, štipendije, vračila potnih stroškov in dodatka za pomoč druge osebe (asistenco). Toda na Zavodu za zaposlovanje o tem predlogu sprva niso hoteli nič slišati. Šele po posredovanju Urada za invalide in državne sekretarke Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve sem bila povabljen na strokovno komisijo Zavoda za zaposlovanje, ta pa me je na ocenitev delovnih sposobnosti napotila na Inštitut za rehabilitacijo.

Obravnava na inštitutu je trajala tri tedne in čutila (doživljala) sem, da so me strokovnjaki skušali s pritiskom odvrniti od moje odločitve kljub dejstvu, da so bili rezultati testov zadovoljivi. Najbolj protislovno pa je bilo to, da na vprašanje, kakšno strokovno rešitev mi potem svetujejo, niso znali odgovoriti. Med enim od razgovorov pa sem imela tudi občutek, da ni toliko vprašljive moje sposobnosti, kot to, kdo bo šolanje plačal. Postopek na Zavodu za zaposlovanje in na Inštitutu za rehabilitacijo se je nazadnje le uspešno zaključil, tako da sem decembra 1999 pridobila pravico do štipendije, kritja potnih stroškov in pravico do dodatka za pomoč druge osebe (asistence), ki sem jih prejemale ves čas študija, z razliko, da mi je Zavod za zaposlovanje od drugega letnika naprej kril tudi stroške šolnine. Šolnino za prvi letnik pa sem si morala šolnino ob pomoči staršev pokriti sama, fakulteta pa mi je omogočila, da sem le to lahko plačala v dveh delih.

Obdobje študija sem doživljala kot izjemno bogato in lepo, saj sem skozi študij pridobila ogromno znanja. Pri prebiranju študijske literature, ki je v večini bila pisana z drobnim tiskom, sem si pomagala s kasetno tehniko ali pa sem si jo po predhodnem dovoljenju profesorjev fotokopirala s povečavo. Med študijem sem kmalu spoznala čudovite prijateljice, s katerimi smo skupaj učile za izpite, izmenjavale zapiske in različna mnenja o slišnem na predavanjih, kar mi je bistveno omililo težave pri spremljanju predavanj. Študij na Fakulteti za socialno delo sem zaključila z zagovorom diplome Analiza programov Neodvisnega življenja in programa Bivalne skupnosti pod mentorstvom prof.

dr. Darje Zaviršek. Za imenovano diplomu sem leta 2005 prejela tudi študentsko Prešernovo nagrado Fakultete za socialno delo.

Po zaključku študija sem bila znova prijavljena na Zavodu za zaposlovanje. Leta 2007 sem končno dobila prvo priložnost za nabiranje prvih delovnih izkušenj v YHD – Društvu za teorijo in kulturo hendikepa, kjer sem opravljala pripravništvo, ki sem ga zaključila z opravljenim strokovnim izpitom iz socialnega varstva pri socialni zbornici Slovenije. Praktične izkušnje sem si od leta 2007 nabirala tudi z aktivnostmi v Društvu gluhoslepih Slovenije DLAN, kjer sem lani prevzela tudi vodenje društva. V januarju letošnjega leta sem se v društvu tudi zaposlila preko programa Javnih del, kjer kot socialna delavka opravljam strokovno delo na področju pomoči in skrbi za osebe z gluhoslepoto.

Ko sem zaključila študijsko obdobje, sem ob pomoči ljubljanskega društva za slepe in slabovidne dobila sobo v bivalni skupnosti, kjer sem še danes. Skozi to obdobje sem spoznala kar nekaj dobrih prijateljev in z njimi ohranjam zelo dobre stike. Življenje v bivalni skupnosti v nekem obdobju ni bilo preveč lahko, zato sem izjemno vesela, da se bo moje bivanje v njej zaključilo z prijetno in lepo izkušnjo. Namreč, s sostanovalko, s katero bivam sedaj, se res dobro razumeva, kar mi izjemno veliko pomeni. Pred mano se odpira neko novo obdobje, ki se ga že zelo veselim. Čez nekaj časa se bom preselila v neprofitno najemniško stanovanje JSS MOL, ki sem ga uspešno pridobila na 13. javnem razpisu. V vsakdanjem življenju si stvari rešujem sama in zame je izjemno pomembno, da ključne odločitve sprejemam sama. Menim pač, da moramo vsak zase sprejemati odgovornost za to, kar želimo in kar počnemo. Moramo se zavedati, da se moramo sami potruditi za cilje, ki jih želimo doseči. Družina in prijatelji okrog nas so lahko dragocena opora, spodbuda in vir informacij, ki nam pomagajo na poti do doseganja ciljev.

Kljub zaposlitvi si rada vzamem čas zase in v svojem prostem času počnem stvari, ki me veselijo in sprostijo. V posebno veselje mi je deskanje po internetu in dopisovanje preko elektronske pošte. Na ta način imam takojšen dostop do vseh aktualnih informacij, ki jih sicer težko pridobivam s poslušanjem ali z branjem časopisa. Z računalnikom sem se prvič seznanila v 3. letniku srednje šole pri predmetu računalništva. Takrat se še zdaleč nisem zavedala, kako bo njegova uporaba "usodno" vplivala na moje življenje. Pri predmetu računalništva mi je profesor tako upošteval samo teoretični preizkus znanja iz računalništva, saj v tistem času še nisem imela Zoomtexta (programski povečevalnik za branje slabovidnih iz zaslona), da bi se lahko skupaj s svojimi sošolci učila uporabe računalnika v praksi. Leta 1997 pa sem se prvič udeležila začetnega računalniškega tečaja za slabovidne, ki ga je v Izoli organizirala Zveza slepih in slabovidnih Slovenije. S časom sem se začela čedalje bolj zanimati za možnosti uporabe računalnika. Med študijem mi je računalnik postal dobesedno nepogrešljiv pripomoček, s katerim sem lažje (nekateri stvari pa sploh le na ta način) izpolnjevala študijske obveznosti.

Leta 2006 sem se po napotilu Zavoda za zaposlovanje udeležila računalniškega usposabljanja za pridobitev evropskega certifikata - ECDL. Čeprav gospodje iz računalniškega centra prej niso imeli izkušenj s slušatelji s posebnimi potrebami, so hitro pokazali pripravljenost, da sem v izobraževanju tudi ostala kjer sem uspešno opravila štiri izpite in s tem pridobila osnovno ECDL spričevalo. Moram reči, da je računalnik resnično nepogrešljiv tako pri izvajanju vsakodnevnih nalog v službi in življenjskih aktivnosti doma. Na ta način sem vedno tudi v stiku s pretokom informacij, kar je zame bistvenega pomena za čimbolj kakovostno življenje in delo.

[Na vrh](#)

3. POPOTNIŠKI UTRINKI: **Puščava še zdaleč ni enolična in dolgočasna**

Avtorica in sodelavka: *Metka Pavšič*

Drugi del

Devetdnevno potovanje na sever Kenije pričenjamo razigrano. V prvem kampu odigramo v bližnji gostilni nekaj partij biljarda in se spoznavamo z našo novo sopotnico, tokrat američanko. Precej navdušena sem nad to gostilniško igro, manj pa nad divjimi kiki, ki jih ponoči povzročajo šimpanzi. Noč je hladna. Čutiti je, da smo blizu 4900 m visoke Mount Kenije. Pozno v noč smo prepevale slovenske pesmi, nad katerimi smo bile najbolj navdušene me same. Domačini niso pokazali pravega zanimanja zanje. Najbrž se jim zdijo naše pesmi preotožne in premalo ritmične; kdo bi vedel.

Prvi postanek prihodnjega dne je na Ekvatorju, kjer nam možakar za nekaj denarja pokaže zanimiv poskus. V skledo, ki ima na dnu luknjico nalije vodo. Nekaj metrov proti severu se curek vrtinči v smeri urinega kazalca, na južni strani obratno, na sredini pa paličica, ki prikazuje vrtinčenje vode in plava v skledi miruje. Fiziki bi že znali natančneje razložiti dogajanje. Naslednja postaja je zavetišče za šimpanze, ki se obnašajo prav po človeško. Ležijo sproščeno na hrbtu, prekrivajo svoje ude pred seboj in se sem in tja malce počohajo po trebuhu. Njihova življenjska doba je približno štirideset let in je daljša kot v naravnem okolju. V starosti postanejo kot mi plešasti in škrbi. Ko se nas malce naveličajo prične eden izmed njih s palico tako silno tolči po ograji, da se kar ustrašimo in seveda spoštljivo zapustimo kraj. Na bližnji tržnici si ogledujemo razstavljeni. Lep nakit, bobne, podstavke za kozarce, knjige... vse prečudno dobi takoj večkratno ceno, samo da so beli ljudje zraven. Nek prodajalec mi kmalu prične razlagati, da je njegova žena slepa, da je oslepela zaradi vnetja zoba in da zdaj on skrbi zanjo. O skrbi za slepe v Keniji mi je kasneje preko elektronske pošte več povedal direktor organizacije, ki se ukvarja s skrbjo za slepe. Članek g. Mike-a je objavljen v tokratnem Rikossu.

Masaji prodajajo spominke v vasi

Pred kosilom se z Emo nič hudega sluteč podava po glavni ulici. Ogledujeva si trgovino s sadjem, otroškimi oblekicami, opazujeva hiše... Takoj se nama pridruži gruča otrok. Zaklepetava se z otroci, ki prodajajo sadje. Povedo nama, da učitelji štrajkajo in da jim je dolgčas, ker ni šole. Kaj takega? Kupiva dva manga, v tistem pa naju že pride iskat možakar, ki na vse kriplje razlaga, da se morava takoj vrniti k ostali skupini, ker je nevarno. Ko se vrneva sva deležni karanja, češ, da je tako pohajkovanje nevarno in da tega ne smeva več početi. Poslušava, misliva pa si svoje. Nekaj pristnih stikov z domačini na poti pa človek že mora doživeti, a ne? Z našim strašnim džipom, ki je bolj podoben velikemu traktorju nadaljujemo pot. Kolesa le-tega mi pridejo skoraj do ramen. Spet smo v parku z živalmi. Žirafe, levi, sloni so spet naši dobri spremljevalci. Naletimo na trop slonov, ki malicajo podrto drevo. Ti orjaki se prehranjujejo tako, da izpodkopljejo drevo, potem pa ga oberejo do »kosti«. Kampiramo takorekoč sredi teh živali. Ni ravno prijeten občutek, da si pred petimi minutami srečal levinjo, zdaj pa imej lahko noč, če moreš. Seveda spremljevalci zakurijo ogenj, zaradi odganjanja živali, a rahlo tesnoben občutek me ne zapusti, sploh, ko je treba ponoči lulat pred šotor. Res mi je neprijetno poslušati neznane, čudne glasove. Kar malce poguma moram zbrati, predno potegnem zadrgo šotora navzgor. Najbrž je občutek varnosti, če vidiš kaj se dogaja okrog tebe precej večji.

Redka drevesa z ravnimi krošnjami in pusta zemlja nas prihodnjega dne opominja, da se bližamo puščavi. V bližnjem mestecu se nam pridružita dva oborožena mladeniča. V začetku človeka spremlja precej nelagoden občutek ob tej zastraženosti. Si pa nisem mislila, da me bo kdaj kak postaven temnopolti mladenič varoval. Sčasoma se na to privadiš. Mladeniča resno jemljeta svoje delo in vestno opazujeta okolico. Kasneje izvemo, da so poti na sever lahko precej nevarne. Blizu je somalijska meja, orožja je vsepovsod polno in razne tolpe sem in tja napadejo kako skupino redkih turistov. K sreči te reči izvemo ob koncu poti.

Kratek postanek imamo v vasici, kjer v oko padejo predvsem ženske, ki so močno okitene. Če so poročene imajo okrog vratu do dvesto verižic. Nakit imajo povsod, na glavi, v ušesih, okrog vratu, rok... Le kako morejo nositi vse to. Prijateljica, ki želi na vsak način narediti nekaj posnetkov mora za tokrepko plačati. Ena izmed domačink se silno razburi, ko zagleda aparat. Saj imajo čisto prav, čemu ne bi nekaj imeli od tega, če se belci podimo tam naokoli. Ker so avtomobili zelo redki, se ob vsakem postanku ob nas takoj nabere kup ljudi, ki želijo nekaj prodati ali dobiti v dar. Trkajo na okna, kličejo te, vzbujaajo pozornost na vse načine, a v naš »tank« si ne upajo vstopati.

Po dolgotrajni vožnji, ko smo že močno pretreseni od številnih cestnih lukenj, se zaustavimo in se sprehodimo do vulkanskega kraterja. Kamni so temne barve. V ogromni kotanji, kakih 150 m globoko rastejo v krogu drevesa, na sredini je ravnica poraščena s travo. V deževni dobi se krater napolni z vodo in domačini od vsepovsod hodijo ponjo. Nadaljujemo pot po puščavi, ki se baje izrazito spreminja, ni dolgočasna kot je vsesplošno mnenje. Ko se avto zaustavi na poti, da bi opravili svoje potrebe se sprehodim po puščavski zemlji. Prvič doživim, da je zemlja tako suha, da je na vrhu vsa skorjasta. Pod nogami škriplje kot bi hodil po snegu, le občutek je nekoliko mehkejši. Vročina je silna, tla razgreta, potipam približno deset cm široke razpoke. Zemlja je baje slana, sem in tja se vidi bele zaplate soli, mi povedo prijateljice. Ko sem precej daleč se usedem na topla tla in obda me občutek silne prostranosti. Tišina je popolna. Pomislim kako gromozanski je ta naš planet. Ana mi v džipu opiše fatamorgano. V daljavi se vidi morje, sredi morja otok, v vodi pa odsev pečin otoka. Sliko si z lahkoto predstavljam. Prespimo v vasi, ki ima celo majhno letališče za jadralna letala in bazen za turiste. Ko se podamo po vasi, se nam takoj pridruži nekaj prijaznih fantov. Potipam eno izmed nizkih hišic. Slamnata streha, okrog leseno ogrodje na katerega so napeti razni kosi blaga, majic ipd. Iz ene od teh hišic se sliši nekakšno obredno prepevanje, vsaj zdi se nam tako. Ena ženska poje naprej, druge za njo ponavljajo, ženske poplesujejo v krogu, v zunanjem krogu pa so otroci. Ko nas zagledajo moški, takoj stopijo v akcijo in nas hočejo spraviti v hišico iz katere vejejo lepe vonjave dišečih kadil. Fantje nas pospremijo do kampa in nas povabijo na večerne vaje cerkvenega pevskega zbora. Mi pa odrinemo v puščavo gledat sončni zahod. Ker se ne ukvarjam s fotografijo se spet usedem na trda, topla tla puščave, prisluhnem sebi in tišini naokrog. Vidim žarečo svetlobo, sončni zahodi so v puščavi baje nekaj najčudovitejšega. V daljavi zaslišim rahlo požvončkljavanje zvonca. Kot bi bil zvonec lesen, nekam votlo pocingljava. V daljavi se nam bliža pastir s tropom kamel. Uživam in zdi se mi, da bi lahko na tem mestu, v tem občutku ostala celo večnost.

Zmotili smo klepet

Ob poti, čeprav daleč naokrog ni ničesar sem in tja srečamo kakega človeka, ki se iznenada pojavi, ko zasliši ropot avtomobila. Ko mi Ana enkrat med vožnjo omeni, da je stal ob poti, sredi puščave gol deček s kozo ob sebi me čudno strese. Deček sedmih let ali manj. Sredi tiste puste pokrajine sam. Najbrž je upal, da mu bo kaj padlo skozi okno avtomobila. Mi pa živimo v veri, da večina sveta živi podobno kot mi. Prispemo do našega cilja na severu, do jezera Turkana. Rahlo slano jezero sredi puščave. Za tisoč šilingov lahko odidemo v vas, kjer živi pleme z enakim imenom kot jezero. Otroci se te takoj držijo za roke in čebļajo vate. Morda se jim zdijo zanimive že naše bele roke, ne vem. Ženske imajo okrog vratu nekakšen širok obroč, lasje pa imajo le po sredini glave. Zgoraj so oblečene v živalske kože. Ena izmed žensk se močno razveseli podarjene plastenke. Popestujem majhnega fantička, ki se ves čas stiska k meni. Po meni se razlije tisti nežen, mehak občutek, ki ga vedno vzbudijo otroci. Zato pa sem že rahlo utrujena od tega nenehnega trgovanja. Kako smešno je baje videti domačina z majico na kateri je napis Bralna značka. Prejšnji dan sem mu jo podarila. Namestimo se v čudovitem kampu ob jezeru. Na obali spijemo pivo in se smejimo. Sonce je toplo, a ni je korenjakinje, ki bi si upala zaplavati. V jezeru namreč domuje precej krokodilov. Prihodnjega jutra s čolnom odrinemo proti otoku sredi jezera. Dodobra se nasmejimo našemu šoferju, ki nam skuša pomagati v čoln, a je pri tem jako nespreten. Mene želi že z obale odnesti v čoln. Komajda dopovem, da bom najlažje šla sama. Kolegico skoraj obrne na glavo v dno čolna, ko jo privzdigne. Res so pristrčni s svojimi dobrimi nameni. V spremstvu gruče otrok si ogledujemo vas. Ob poti sedijo ženske in pletejo stvari iz slame. Domačini imajo tod zaradi prisotnosti soli v vodi rdečkaste zobe. Spoštljivo nam pokažejo tudi najstarejšo prebivalko otoka, ki sedi ob poti. Iz neke stavbe se zasliši otroško ponavljanje. Povabljeni smo v šolo, kjer nam otroci priredijo pravi mali nastop. Odpojejo nekaj pesmic in to zelo korajžno in lepo. Presenetiti nas silna predanost učitelju. Učijo se predvsem tako, da za učiteljem ponavljajo kot v zboru. A v šolo še zdaleč ne morejo hoditi vsi otroci. Nekateri

zaradi nazainteresiranosti staršev, drugim je predrago že to, da bi mogli otroka obleči in mu kupiti nekaj najosnovnejših pripomočkov. Po vasi nas vodi njihov poglavar. Na strehah se sušijo ribe, ki so njihova glavna jed. Pečejo jih kar v posušenem govnu. Prijazna domačinka nas povabi v svoj dom. Pove, da je vdova, da ima šest otrok in da vsi hodijo v šolo. Pri tem ji je v oporo brat, ki se je poročil z Nemko. Sama pa poučuje verouk in se na ta način lažje preživlja. Hišica je prijetna. V kotu se kuha riba, ki prav prijetno diši, v drugem kotu je v majhni ogradi drobna kozica, na steni visi fotografija brata z ženo.

Naslednjega dne v bližnji vasi domačini natovorijo kamele z vso možno kramo. Skupaj odrinemo v hribe. Pot je lepa, le ena izmed kamel se venomer pritožuje, očitno jo moti tovor. Imamo nekaj težav z zdravjem. Bojimo se že, da je kolegica staknila malarijo. Vročina, prebavne motnje se ne nehajo. Pomislimo že na zdravniško pomoč, a prihodnjega jutra se stvari, hvala bogu umirijo. Ko se naslednjega dne vračamo, domačini ob poti zagledajo na drevesu satje polno medu. Kako dober je ta naravni žvečilni gumi, ki me v mislih ponese v otroška leta. Med je odličen, podoben našemu. Še več pozornosti pa vzbudi stražarjema in domačinom nekaj odtisov obutve na poti. Razpravljajo o nevarnosti. Ko pridemo do džipa, je naš šofer zelo nestrpen, ker zamujamo dvajset minut. Na tem mestu so baje prejšnjo skupino napadli roparji. No, malce se ti pa le zatrese korajža. Po urah in urah vožnje spet šotorimo. Da smo spet precej bližje Nairobiju se vidi tudi po baru v kampu kjer nočimo. Ponudba je tako rekoč popolna. Spijem kozarec vina, dobro je, podobno našemu muškatu. Na televiziji poročajo o eksplozijah v prestolnici. Šofer nam pove, da v časopisih zlepa ne prebereš nič o napadih na turiste, ker se vsi bojijo, da bi interes turistov upadel. V tem zapisku bi vsekakor želela omeniti našega nepogrešljivega kuharja Johna, ki nam je pripravljaval odlične obroke in je nadvse prijazen mož. Tisti večer nas je učil slavno pesem Džambo, džambo buana, ki jo popevamo ves čas potovanja po malem. Njena vsebina opeva prijaznost domačinov in dežele, je eno samo vabilo v Kenijo. Na poti se ustavimo še ob jezeru Baringo. Popeljemo se s čolnom. V tem jezeru je ogromno povodnih konjev, ki so človeku precej nevarni. Ponoči pridejo iz vode in se pasejo tam okoli. Opozorjene smo, da naj brez luči nikar ne hodimo ponoči naokrog. No ja, mislim, da ni nikomur do soočenja s temi orjaki. Raje v kampu premagam rahel odpor in po vratu počoham želvo velikanko. Kako ji godi, kar steguje vrat. Kožo ima podobno staremu, trdemu usnju. Pa saj je prav gotovo tudi zares priletna. Na poti proti domu se peljemo mimo lepih jezerc. In če morda ne veste, ananas ne raste na palmah tako kot sem mislila jaz. Ananas raste kot čebula v zemlji. Človek se pa res vedno uči. Ob poti so bili namreč nasadi ananasa. Promet je vsebolj gost in vemo, da smo blizu Nairobija, kjer opravimo še nekaj nakupov. Razočarana sem, ker nikakor ne morem dobiti kake njihove stare, ljudske glasbe. Povsod sama moderna muzika. Občutek imaš, da tradicija zares še ni nič cenjena. Lepo pa smo postrežene v majhni restavraciji za domačine. Prijazne natakarice se potrudijo, da še malo popraskajo po loncih. Pojemo vse, kar jim je ostalo.

Nekaj juhe, malce riža in fižola. Poleg pijemo čaj. Dobro je. Zadovoljne so tudi uslužbenke, ki so nas ves čas bivanja v Nairobiju goreče vabile v svoj lokal.

Da pa ne bi kdo mislil, da se lahko tako zanimivo potepanje konča brez zapletov. To pa ne gre. Na Dunaju zaradi pretirane sproščenosti, ki smo se jo očitno nalezle v Afriki samo še pomahamo odhajajočemu vlaku proti Ljubljani. Pot do močno zasnežene Idrije je še zelo dolga.

[Na vrh](#)

4. INTEGRACIJA: Študijska izmenjava na Hrvaškem

Avtorica: *Nina Zavašnik*

Vsakdo bi moral imeti pravico do enakovrednega in enakopravnega izobraževanja, ne glede na »posebne potrebe« in nacionalno pripadnost (s tem mislim na študijske izmenjave), in do tega zaključka bi pristojni že zdavnaj morali priti, še posebej, če se obregnemo ob dejstvo, da Slovenija že pet let počiva v naročju Evropske skupnosti. Z vstopom v EU se je povečala možnost študija v tujini (štipendije, prakse, študijske izmenjave ...). Če se vrnemo k enakopravnosti, zakaj te možnosti ne bi bile dostopne tudi študentom s posebnimi potrebami, konkretno slepim in slabovidnim?

Sem Nina, slepa absolventka na Filozofski fakulteti v Ljubljani, na študijskih smereh Nemški jezik in književnost ter Hrvaški, srbski in makedonski jezik s književnostmi. V zadnjem času je postalo pomembno, da ima jezikoslovec poleg diplome tudi spričevalo o znanju jezika, ki dokazuje, da je nekaj časa bival in se izobraževal v tujini ter imel stik z naravnimi govorci. Leta 2006 sem od lektorja za bolgarski jezik na Filozofski fakulteti kot najboljša v začetni skupini učenja bolgarščine prejela 3-tedensko štipendijo za obisk poletnega seminarja bolgarskega jezika, literature in kulture v Velikem Tarnovem v Bolgariji. Leta 2008 sem obiskala 3-tedensko poletno šolo srbskega jezika, kulture in zgodovine v Novem Sadu v Srbiji in zaradi pozitivnih izkušenj sem lani spomladi kandidirala za štipendijo CEEPUS (izmenjava študentov in visokošolskih učiteljev Srednje in Jugovzhodne Evrope) na Hrvaškem. Na osnovi povprečja in še nekaj pomembnih točk, kjer sem izpolnjevala pogoje, sem prejela štipendijo za dvomesečno študijsko izmenjavo v Zagrebu, ki sem jo v času študija podaljšala na štiri mesece. Vsak, ki se udeleži izmenjave CEEPUS, ima pokrite stroške šolnine in bivanja ter prejema mesečno žepnino. Vsak sam sestavi program predavanj, vaj in seminarjev, ki jih želi obiskovati in so to njegove obveznosti, ki jih mora opraviti, vsak pa tudi sam določi, kdaj se bo na študijsko izmenjavo odpravil.

Pred samo kandidaturo sem se na Hrvaškem najprej pozanimala, kakšne možnosti bi kot slepa študentka na izmenjavi sploh imela, saj v primeru, da ne bi imela nobenih možnosti, ne bi kandidirala. Obrnila sem se na kolega, ki je sodeloval pri organizaciji Šišmiš, društvu slepih in slabovidnih študentov, ki pa je pred kratkim razpadlo. Dal mi je naslov gospe na univerzi, ki je zadolžena za študente invalide (pri nas v okviru univerze take osebe nimamo) in, ki me bo usmerjala dalje. Zanimali so me predvsem trening mobilnosti, skeniranje literature in namestitev. Gospa mi je povedala, da bom prva tuja študentka s posebnimi potrebami na Hrvaškem, zaradi česar je možno, da kaj ne bo gladko teklo. Informacije, ki sem jih dobila, so mi zadostovale, da sem se prijavila na razpis in štipendijo dobila. Odločila sem se, da se bom na izmenjavo odpravila 9. februarja, zato sem se šele jeseni spravila k

organizaciji. Pomembno je, da vsak slepi, ki se odpravlja na tako pot, ve, kaj bo potreboval in kje mora iskati. Gospa, ki je na univerzi zadolžena za študente invalide, je z gospodom, ki je na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport zadolžen za mednarodne izmenjave, uredila glede moje namestitve. Dobila sem sobo v študentskem domu v Cvetnem naselju, v paviljonu, prilagojenem za invalide. Pri Društvu za dresiranje psov vodičev in mobilnost se je dogovorila za trening mobilnosti in mi dala naslov spletne strani Društva Zamisli, društva za pomoč študentom invalidom. Tik pred odhodom sem še sama poklicala na Društvo za dresiranje psov vodičev in mobilnost, da smo se dogovorili za točen termin prvega treninga.

Ko sem prispela v Zagreb, se je zataknilo pri karti za tramvaj in internetni povezavi, vendar se je čez dva dni vse uredilo. Da pa sem uspela vse rešiti, mi je še kako prav prišla prijateljica Martina iz Zagreba, ki mi je pomagala, dokler se nisem naučila poti, in kadar sem jo potrebovala. S treningom mobilnosti sem pričela takoj naslednjega dne, vendar sem za učenje vseh poti porabila dva tedna. Še istega večera, ko sem prispela v Zagreb, sem se sama naučila poti do menze in zabojnika za smeti, kar se mi je zdelo za prvo silo najpomembnejše. Prvi teden sem glede skeniranja literature kontaktirala Društvo Zamisli, ki mi je ponudilo to storitev.

Naslednji teden sem se vključila v Croaticum, učenje hrvaščine kot drugega/tujega jezika, kar sem obiskovala do izteka enosemestrskega tečaja, na začetku poletnega semestra pa sem se pridružila še nekaterim predmetom na slovenistiki. Pouk sem spremljala brez težav, saj me je trenerka mobilnosti zelo dobro pripravila za samostojno gibanje, večino materialov sem dobila v elektronski obliki, kar pa ni bilo dostopno na tak način, pa so mi brez težav odskenirali v društvu Zamisli.

Zelo hitro sem se vključila v tamkajšnje okolje in spoznala sem veliko novih prijateljev. Nisem si predstavljala, da bom že v nekaj dneh postala del njih, presenetila me je odprtost ljudi, ki je v Ljubljani nisem navajena, ki pa mi je dala poguma, da sem si upala več, ker sem videla, da se v primeru, če se izgubim, kaj iščem ali pa sem zgolj utrujena in zato manj skoncentrirana, lahko zanesem na pomoč mimoidočih.

Spoznala sem se tudi s psi vodiči, saj jih ima veliko študentov. Ob koncu treninga mobilnosti me je trenerka odpeljala v društvene prostore in me seznanila z njihovim delom, ker pa me je začelo zanimati gibanje s pomočjo psa vodiča, sem imela priložnost pozanimati se tudi o tem. Pri nas nam jih nihče ni nikoli predstavil kot nekaj pozitivnega in nasploh se o njih še zelo malo ve.

Na Društvu Zamisli so mi v času mojega bivanja v Zagrebu poskenirali preko petnajst knjig in drugih materialov, od tega nekaj slovarjev, ki so obsegali več kot 1000 strani. Vsako knjigo, ne glede na njen obseg, sem dobila v nekaj

dneh. Gospod, ki skenira literaturo za študente, se z vsakim pogovori o njegovih željah in jih tudi upošteva. Hkrati pa to društvo slepim nudi tudi morebitne potrebne prevoze, spremstvo in aktivnosti. Udeležila sem se tudi nekaj filmskih predstav z naracijo za slepe in tečaja znakovnega jezika.

Na Hrvaškem še vedno prevladuje mišljenje, da je pri nas za ljudi s posebnimi potrebami veliko bolje poskrbljeno, saj smo v EU. Ves čas so se opravičevali, da upajo, da so mi vsaj približno toliko olajšali študij, kot mi je olajšan v Ljubljani in niso mogli verjeti, da je v Ljubljani vse breme študija na ramenih slepega oz. slabovidnega študenta, profesorjev in njihovega medsebojnega dogovarjanja ter sodelovanja. Pomoč organizacij, ki so zadolžene za tovrstne stvari, je pri nas skromna, usmerjena v napačno smer (npr. podpira se izdelovanje letnika v dveh letih, ne izvaja pa se skeniranje literature, kar bi študij olajšalo – brez literature lahko letnik izdeluješ tudi pet let) in pomembno je, kdo si. Na žalost spimo na lovorikah iz časov bivše skupne države, ko je Slovenija veljala za najrazvitejšo republiko in se ne zavedamo, da nas je Hrvaška, kar se tiče izvajanja invalidske politike, že v devetdesetih prehitela s polno paro. Čeprav sem bila daleč od doma, družine in prijateljev, ki so mi v Ljubljani pri študiju pomagali, mi je bilo v Zagrebu veliko lažje. V štirih mesecih sem dobila veliko več kot v štirih letih in pol v Ljubljani. Ob vsem tem pa se lahko vprašamo, če že svojim študentom nismo sposobni nuditi ustrezne podpore, kaj lahko ponudimo študentom s posebnimi potrebami, ki bi se odločili priti k nam na študijsko izmenjavo? Na žalost imam vse prevečkrat občutek, da mora pri nas vsakdo, ki želi nekaj uspeti, vključiti sindrom pokvarjene plošče (veliko let neštetokrat lajnati eno in isto), pa vendar ima po vsem tem občutek, da razlaga zidu, in se pristojni, ki bi morali poslušati ter razumeti, enostavno delajo norca, ali pa niso sposobni razumeti. Upam, da bo moje pisanje pustilo kakšno sled, zbudilo zanimanje in prebudilo tiste, ki bi se morali že zdavnaj prebuditi. Zakaj bi moral vsakdo zagaziti v novo zapadli sneg, če pa je dva koraka stran že narejena gaz? Po vzor nam ni treba daleč.

[Na vrh](#)

5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: **Sprejemali se bodo novi zakoni**

Avtor in sodelavec: *Brane But*

V tej rubriki smo se vedno seznanjali s tem, kaj je novega na področju invalidskega varstva in tudi na širšem področju socialnega varstva v naši državi. Ker pa od zadnje številke Rikoss-a ni nekih posebnih novosti, si tokrat pogledajmo, kateri novi zakoni se na tem področju pripravljajo in kakšne ureditve se predvidevajo.

1. Zakon o socialnovarstvenih prejemkih

Namen zakona je določiti nove vrednosti osnovnega zneska minimalnega dohodka (cenzusi), poskrbeti za smotrnejšo razdelitev proračunskih sredstev tudi po kriteriju trajanja socialne ogroženosti z uvedbo dveh ravni minimalnega dohodka za pokrivanje osnovnih stroškov življenja (za prejemnike začasne denarne socialne pomoči in za prejemnike trajne denarne socialne pomoči). Novi zakon bi naj tudi poskrbel za večjo stimulativnost sistema dodelitve denarne socialne pomoči, da bi bila posamezna gospodinjstva, ki z lastnimi sredstvi delno poskrbijo za svoje osnovno preživetje, v boljšem položaju kot pa gospodinjstva, katerim je osnovno preživetje zagotovljeno samo na podlagi pravic iz javnih sredstev.

2. Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev

Namen zakona je oblikovanje bolj pravične in bolj dolgoročno vzdržne socialne države ter vzpostaviti preglednejši in enostavnejši sistem socialnih transferjev, ki bo omogočil, da bodo pomoč dobili tisti, ki so jo res potrebni, preprečil pa bo možnost zlorabe sistema in večjo učinkovitost.

Novi sistem bo vzpostavil centralno evidenco pravic iz javnih sredstev in povezavo informacijskih sistemov, eno mesto odločanja, poenotil elemente, ki vplivajo na odločitev o socialnih pravicah, centri za socialno delo bodo postali »ena vstopna točka« v sistemu socialnih pravic iz javnih sredstev (denarni prejemki, subvencije ali znižani prispevki).

Zakon bo določal vrstni red uveljavljanja pravic, enoten način ugotavljanja materialnega položaja, meje dohodkov, ki se upoštevajo pri uveljavljanju denarnih prejemkov in drugih pravic, ki so odvisne od materialnega položaja, višino določenih pravic iz javnih sredstev, postopek, ki se uporablja pri njihovem uveljavljanju, centralno evidenco socialnih transferjev.

3. Zakon o socialnovarstveni dejavnosti

Zakon bo na novo opredelil upravičence do pravic iz tega zakona. Socialnovarstvene storitve se bodo spreminjale, delno vsebinsko, delno pa le

pojmovno: socialna preventiva bo opredeljena kot posebna oblika socialnovarstvenega programa, med storitvami še naprej ostaja prva socialna pomoč, dosedanja storitev osebne pomoči se bo preoblikovala v svetovanje z osebno pomočjo, dosedanja pomoč družini se bo spremenila v socialno oskrbo na domu (posebna oblika te storitve je pomoč na daljavo, ki se bo izvajala preko telekomunikacijskih naprav), socialna oskrba z nastanitvijo bo nadomestila dosedanje institucionalno varstvo.

Centri za socialno delo se bodo preoblikovali, namen preoblikovanja je zagotavljanje enakega standarda storitev za vse uporabnike v državi ter z več nivojsko razdelitvijo nalog zagotoviti strokovno podporo lokalnim centrom in na regijski ravni vzpodbuditi razvoj skupnostnih programov in projektov, na organizacijskem nivoju pa doseči racionalno porabo vseh virov in sredstev).

4. Zakon o dolgotrajni oskrbi in zavarovanju za dolgotrajno oskrbo

Osnovni cilj novega zakona je celovita ureditev dejavnosti dolgotrajne oskrbe za upravičence, ki zaradi različnih kroničnih stanj in posledic poškodb ter invalidnosti ne morejo skrbeti zase in potrebujejo pomoč druge osebe, in sicer na način, da se integrirajo zdravstvene in socialne storitve, omogoči enakomerna dostopnost do storitev na območju celotne države, zagotovi trajen in stabilen finančni vir, pospeši izvajanje oskrbe v domačem okolju (neformalni izvajalci, ureditev statusa osebnega pomočnika) ter vpelje ustrezen ureditev na področju preventive, rehabilitacije in uporabe komunikacijskih in tehničnih pripomočkov.

Upravičenci do dolgotrajne oskrbe bodo osebe vseh starosti, ki bodo potrebovale pomoč pri opravljanju dnevnih opravil, ohranjanju preostalih psihofizičnih sposobnosti ali zmanjšanju potrebe po pomoči na najmanjšo možno raven, v okviru možnosti pa tudi pri povrnitvi sposobnosti za življenje brez pomoči druge osebe.

5. Zakon o izenačevanju možnosti invalidov

Namen zakona bo preprečevati in odpravljati diskriminacijo invalidov, ki temelji na invalidnosti. Cilj zakona bo invalidom ustvarjati enake možnosti na vseh področjih življenja ter uresničevati temeljni namen Konvencije o pravicah invalidov: »spodbujati, varovati in invalidom zagotavljati polno in enakopravno uživanje vseh človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter spodbujati spoštovanje njihovega prirojenega dostojanstva«.

Zakon bo določal ukrepe za izenačevanje možnosti za invalide, nosilce nalog, njihove pristojnosti in obveznosti, pravico do pripomočkov za premagovanje komunikacijskih ovir, plačilo stroškov prilagoditve vozila, vzpostavitev klicnega centra za osebe z okvaro sluha, zagotavljanje dostopnosti javnega prevoza, postopke v sporih v primerih diskriminacije na podlagi invalidnosti idr.

6. Zakon o osebni asistenci

Namen zakona bo zagotoviti najtežjim invalidom osebno asistenco kot pravico ter urediti osebno asistenco na način, da se bodo točno določili kriteriji za uporabnike in izvajalce ter njeno financiranje.

Kar nekaj zakonov se torej pripravlja, videli pa bomo, kdaj bodo sprejeti in kakšni bodo. Informacije o tem bodo seveda posredovane v tej rubriki Rikoss-a.

[Na vrh](#)

6. DOBRO JE VEDETI: **Okrepite vašo psihofizično kondicijo s pomočjo spleta**

Avtor in sodelavec: *Davor Krajec,*

Prehod v zimsko obdobje nam velikodušno podari dodatno urico spanca. Poleg tega dnevi postanejo krajši in naš bioritem se temu primerno prilagodi. Tema nastopi že okrog pete ure popoldne in nam tako odvzame dobršen del dneva, ki ga je poleti marsikdo preživel zunaj, daleč stran od kalupa štirih sten in pregretyh računalnikov. Jesensko-zimsko obdobje lahko prav tako postane aktivno in s pozitivno energijo nabito, le odločiti se moramo.

S spodnjimi vrsticami vam bom poskušal predstaviti spletna mesta, kjer se boste lahko poučili o možnostih aktivnega preživljanja prostega časa, zdravi prehrani in vadbi ob pomoči nasvetov priznanih slovenskih osebnih trenerjev. Pod drobnogled bom vzel tudi uporabniško izkušnjo z vidika slepega in slabovidnega uporabnika.

Vsi se dobro zavedamo, da aktivno preživljanje prostega časa pozitivno vpliva na naše strokovno delo. Nema lokrat, še posebej v zimskem času, nas večina postane žrtv trhlih izgovorov, ki so bolj odraz lenobe kot dejanskega stanja. Če se vam vsako leto ponavlja ista zgodba, vam toplo priporočam, da sprejmete izziv in svoj tedenski urnik oplemenitite z aktivnostmi, ki bodo poživile vaš vsakdanjik ter vam vlile novo energijo za doseganje zastavljenih ciljev. Naj poudarim, da ni pomembno, ali ste v dobri psihofizični kondiciji ali pa povsem brez nje.

Spletno mesto z domovanjem na naslovu <http://www.mojtrener.com> je prava zakladnica informacij s področja aktivne vadbe, zdrave prehrane, diet, receptov in fitnesa. Spletno mesto je lahko informacijsko zelo bogato, toda kot slepi in slabovidni uporabniki potrebujemo uporabniško izkušnjo, enakovredno vsem ostalim. To pomeni hiter dostop do informacij, enostavno navigacijo in logično sosledje podstrani pri sami uporabi spletnega mesta, slabovidni pa še posebej potrebujemo ustrezno kontrastno razmerje med besedilom in drugimi elementi spletne strani. Flash elementi nam ne koristijo prav dosti, slepim pa sploh nič. Vse, kar lahko slep obiskovalec dobi od Flash predstavitev, je zvok. Moram priznati, da prvi obisk spletnega portala mojTrener ni bil prav navdušujoč, če odmislim navdušenje nad odkrivanjem novih, v praksi takoj uporabnih informacij. Najbolj me je zmotila barvna paleta portala, ki me je odbila zaradi pomanjkanja vidnih kontrastnih elementov. Navigacijska vrstica je sive barve, prav tako pa je siva cela stran razen logotipa, ki glede na tematiko portala tudi ni prav posrečen. Poleg tega je navigacija osnovana s padajočimi meniji z vključenimi animacijskimi učinki prek javascripta, kar je za uporabnike ZoomTexta s tri- ali večkratno povečavo prava mora pri navigiranju. Še dobro, da je iskalno polje precej hitro dostopno. Glavni

elementi navigacije niso najbolj posrečeno razporejeni, saj nam je kot prva kategorija ponujena Domov, in to s padajočim menijem, kjer nas kot prva kategorija pozdravi cenik – program FIT. Vse lepo in prav, toda komercialno noto bi lahko ustvarjalci portala prenesli npr. v tretji ali četrti element glavne navigacije. Kot prvega bi z vidika tematike portala pričakoval Članki po kategorijah. Informacijski portal zadovolji vse apetite in s tega vidika urednikom portala izrekam vse pohvale, uporabniško izkušnjo pa je mogoče še precej izboljšati. Tu ne gre zgolj za prilagoditve, ki bi jih bili najbolj veseli slepi in slabovidni, ampak za prilagoditve, ki bi dvignile uporabniško izkušnjo na takšno raven, da bi pridobili vsi. Tudi dejstvo, da portal na tematskih ključnih besedah ne rangira najboljše, ni zanemarljivo.

Slogan »Tečem, da življenje ne teče mimo mene« si lasti spletno mesto <http://www.tekaskitrener.si/>. Že iz spletnega naslova je mogoče razbrati, da gre za spletno stran, namenjeno vsem, ki se želijo ukvarjati s tekom oziroma iščejo načine, kako izboljšati svojo tehniko teka ter spoznati pravi način vadbe in pomembnost ustrezne prehrane.

Struktura spletne strani je logično osnovana z vertikalno navigacijo na levi strani in centralnim delom z vsebino. Leva navigacija vsebuje kategorije: trening, poškodbe, oprema, prehrana, tekaške poti, dogodki, skupine in kontakt. To je primer zglednega poimenovanja kategorij, iz katerih je obiskovalcu takoj jasno, kakšno informacijo lahko pričakuje. Če želimo izvedeti nekaj več o tekaški opremi, se nam po kliku na povezavo Oprema v centralnem delu prikaže seznam uporabnih člankov. Spletno mesto je enostavno za navigacijo, kontrastne prehode pa je mogoče hitro zaznati. Glavna pomanjkljivost spletnega mesta je neuporaba alt in title atributa za dodaten opis slik. Pogrešal sem tudi možnost povečave pisave, ki jo je sicer mogoče spreminjati prek nastavitev spletnega iskalnika. Tek je oblika rekreacije, ki je precej priljubljena tudi med slepo in slabovidno populacijo. Nekateri sicer zmotno mislijo, da zna teči vsak, toda tudi pravilno teči se je treba naučiti. Dnevne tekaške delavnice so idealna priložnost, da se poučite, kaj pri teku delate narobe ter ali uporabljate prave tekaške copate glede na obliko vašega stopala. Naredite nekaj zase, spoznajte tek s pomočjo strokovnjakov. Urban Praprotnik je leta 2006 napisal knjižico Tekiški trener v obsegu 80 strani. Vsebina je namenjena rekreativnim tekačem. Vse napisano je takoj uporabno v praksi. Priložen je tudi 33-minutni DVD, kjer lahko vidite pravilno tehniko teka. Vsem zainteresiranim toplo priporočam. Za bolj osebni stik s tekači, kjer lahko zastavite tudi kako vprašanje, priporočam obisk tekaškega foruma na naslovu <http://www.tekaskiforum.net/>.

Spletno mesto <http://www.cenim.se> je naslednja informacijska postaja, ki lahko postane krivec za dobro počutje in nasmeh na vašem obrazu. Uredniki so, tako kot pri spletnih mestih mojtrener in tekaskitrener, pravi mojstri na svojem področju. Strukturna zasnova spletnega mesta sestoji iz tristolpične postavitve z glavno horizontalno in pomožno vertikalno navigacijo na levi strani. Spletno

mesto se izkaže kot v celoti dostopno za slepe uporabnike, ki uporabljajo zaslonski bralnik Jaws. Poimenovanje menijskih kategorij je logično, sosledje podstrani pa predvidljivo. Pričakoval bi uporabo alt in title atributa za dodatne opise slik, ki slepim obrazložijo, kaj vsebujejo slikovni elementi.

Spletno mesto <http://www.aktivna.si> je namenjeno predstavnicam nežnejšega spola, in to ne glede na njihovo starost. Vsebina spletnega mesta je tematsko posvečena vadbi žensk in aktivnemu življenjskemu slogu. Pokriva področja gibanja, prehrane, zdravja, dobrega počutja in psihologije. Prek spletnega mesta aktivna.si imate dostop do strokovnjakov, ki bodo z veseljem odgovorili na vaša vprašanja s področja vadbe, prehrane, joge, motivacije in psihologije. Spletno mesto je zasnovano s pregledno stilsko zasnovo, glavno horizontalno navigacijo in tristolpično postavitvijo. Uredniki strani so malce pretiravali z umeščanjem kontekstnih oglasov nad glavno navigacijo in v desnem stolpcu. Uporabnice Jawsa bi želele opozoriti na povezave na vrhu strani, ki vodijo na druge slovenske revije, kot so Cosmopolitan, Elle, Playboy in druge. Naj vas to ne zbega, to je le del promocijske strategije spletnega mesta aktivna.si, ki z vidika uporabniške izkušnje ni najbolj posrečen.

Predstavljena spletna mesta lahko postanejo del seznama vaših priljubljenih spletnih strani, če se odločite, da vas zima ne bo prikrajšala za aktivno preživljanje prostega časa. Namesto prostočasnega brskanja po spletu raje preberite kak uporaben nasvet, spoznajte svoje telo in si uredite prehrano s pomočjo receptov, ki jih lahko najdete na vsakem od predstavljenih spletnih mest. Ne dovolite si, da bi vas izgovori ali pomanjkanje motivacije omejevali, dvignite svojo delovno učinkovitost, postanite bolj zdravi in svojo psihofizično kondicijo dvignite stopničko višje. Kljub nekaterim pomanjkljivostim spletnih mest z vidika uporabniške izkušnje sem prepričan, da bo nabor vsebin prevladal, še posebej če boste novopridobljena znanja uporabili v praksi. Splet lahko postane naš osebni trener in nam pomaga na poti doseganja zastavljenih ciljev. Obilo prijetne vadbe vam želim.

[Na vrh](#)

7. TESTIRALI SMO: **Backup v oblakih**

Avtor: *Boštjan Štefanič*

Poletje leta 2009 si bo vsak izmed nas zapomnil po svoje. Eni smo preživeli lep dopust, drugim je bilo pošteno vroče, tretje pa so prizadele naravne nesreče.

Danes, ko brez množice dragocenih podatkov in svetovnega spleta ne gre več, ste se mogoče vprašali: kaj pa, če bi v eni izmed naravnih nesreč izgubili računalnik in s tem vse, kar imamo na njem? Res je, škoda bi bila nepopravljiva. V tem primeru nam ne pomaga nikakršna doma izdelana varnostna kopija, temveč se moramo lotiti drugačnega načina varovanja podatkov.

Za te namene si bomo na kratko ogledali Backup v oblakih, seveda ne dobesedno. Tu gre namreč za shranjevanje varnostnih kopij pomembnih podatkov na svetovnem spletu v virtualnem okolju. Razlogov za ta postopek je gotovo ogromno, od elementarnih nesreč, tehničnih razlogov, dolgih prstov nepridipravov in še in še.

Na spletu kar mrgoli različnih ponudnikov te storitve. Predstavljam tistega, ki je izredno poceni in ne ponuja nikakršne odvečne navlake, samo tisto, kar dejansko potrebujemo, to je neomejen prostor za shranjevanje v oblakih. Backblaze bo navdušil s svojo preprostostjo in ceno.

In kako se lotiti izdelave kopije svojega računalnika v oblakih?

Najprej se s svojim brskalnikom odpravimo na naslov: www.backblaze.com, na katerem imamo vse pomembne podatke o servisu, pa tudi možnost, da ga prenesemo na svoj računalnik. Na začetku najbrž ne bo odveč omeniti, da celotna komunikacija poteka prek protokola ssl, kar je razvidno že iz prvega obiska. Pa tudi sama komunikacija programa s strežnikom poteka po varni povezavi ssl. Prenesemo programček in ga namestimo. Ko smo pozvani, vpišemo svoj delujoči e-poštni naslov in poljubno geslo ter kliknemo next. S tem smo že ustvarili svoj uporabniški profil, ki pa je časovno omejen. Če se namestitveno okno ne zapre samo, ga zapremo mi, program Backblaze pa že deluje v ozadju.

Če se odpravimo v pravilno vrstico poleg ure, ga bomo videli. Kliknemo z levo miško ter od ponujenih možnosti izberemo control panel in jo potrdimo. V zgornjem delu imamo tri gumbe, settings, pause backup in restore. V nadaljevanju zaslona lahko spremljamo, kako se izdeluje varnostna kopija. Vidimo dva podatka, koliko datotek je v varnostni kopiji in njihova skupna velikost, nekoliko nižje pa se ti podatki odštevajo, saj program prikazuje preostanek, ki ga mora še opraviti. Poleg tega nam kaže tudi datoteko, ki se

trenutno prenaša, povsem na dnu pa še status naše licence. V začetku bo pisalo, da imamo na voljo še 15 dni, a se bo podatek spremenil, če bomo servis kupili.

Na kratko si oglejmo nastavitve. Pod zavihkom settings imamo možnost, da računalniku dodamo lastno ime, z drsnikom spremenimo hitrost nalaganja na strežnik ter izberemo diske, ki jih želimo vključiti v backup –privzeta nastavev je, da so vključeni vsi, ki jih imamo trenutno v sistemu. Na zavihku schedule lahko določimo, kdaj se bo izdelal backup, na primer ko je mogoče, enkrat dnevno, ko kliknemo backup itd. Na zavihku exclude from backup lahko nastavimo vrste datotek, ki se ne bodo varnostno kopirale. Pod zavihkom security lahko nastavimo dodatno geslo za naše varnostne kopije, kako to deluje v praksi, pa še ni preizkušeno. Prav tako si v nadaljevanju nastavev lahko ogledamo še datoteke, ki bodo dodane ob naslednjem urniku v backup. Na voljo je tudi dnevnik, kjer lahko vidimo, kaj se v programu dogaja, poročilo o stanju itd. Skratka, pestra izbira. Ko pa ogled nastavev končamo, okno programa zapremo in operacije se bodo odvijale dalje v ozadju, mi pa bomo lahko računalnik uporabljali, kot da programa ne bi imeli.

Še nekaj besed o spletni strani. Najprej pojdimo na:

https://www.backblaze.com/user_signin.htm, kjer se prijavimo z e-poštnim naslovom in geslom, ki smo ju vnesli ob nameščanju programa. Po prijavi smo na našem spletnem vmesniku, kjer lahko vidimo stanje naše licence, koliko datotek je kopiranih, datum zadnje varnostne kopije, velikost itd. Pod temi podatki je opcija by. Treba je poudariti, da je brezplačni testni račun veljaven 15 dni, in to brez kakršnih koli omejitev. Če želimo servis uporabljati še v nadaljevanju, ga lahko kupimo. Lahko se odločimo za en mesec, kar nas bo stalo 5 dolarjev, če pa se odločimo za letno članarino, moramo odšteti 50 dolarjev, pri čemer bomo dobili še dva meseca zastonj in tako prihranili 10 dolarjev. Cena je za licenco enega računalnika. Seveda pa lahko ob nakupu izberemo še dodatne računalnike, kar pa ceno ustrezno zviša. Plačilo je mogoče opraviti z vsemi standardnimi plačilnimi karticami (Visa, Mastercard).

Ko je naša varnostna kopija izdelana, lahko tisto, kar potrebujemo, prenesemo na svoj ali drug računalnik. Na svoji osebni strani pod svojim računalnikom kliknemo Restore Files. Pri Choose Method pustimo download zip, ker je to edina brezplačna opcija (dvd- in usb-možnost sta plačljivi). V nadaljevanju imamo diske, ki smo jih dali v varnostno kopijo. S klikom na disk se odpre njegova vsebina, kot v raziskovalcu našega računalnika. S klikom na ustrezno ikono izberemo zelene datoteke. Ko imamo dovolj vsebine, kliknemo še gumbek Continue with Restore.

Čez nekaj časa bomo dobili na registriran e-poštni naslov povezavo, prek katere bomo prenesli svojo arhivirano varnostno kopijo. Varnostna kopija v oblakih je zelo priročna, saj je računalnik dosegljiv od koder koli. Zvočne

knjige, glasba ter podobno študijsko in prostočasno gradivo postaja čedalje bolj pomembno, zato ni razloga, da ne bi poskrbeli za njegovo varnost.

Pri uporabi servisa Backblaze ni nikakršnih težav, saj nima grafike, tako da ga lahko brez težav uporablja tudi oseba s specifično programsko opremo (Jaws ali ZoomText). Je tudi zelo enostaven, saj procesi potekajo v ozadju in lahko pozabimo, da ga sploh imamo. Prvi backup bo seveda trajal nekoliko dlje, vsi nadaljnji pa bodo kratki, saj bo dodano le tisto, kar smo na računalniku spremenili. Prav tako smo lahko brez skrbi, če je povezava s svetovnim spletom prekinjena ali če izklopimo računalnik – ko bomo znova online, se bo kopiranje nadaljevalo.

[Na vrh](#)

8. NAMIGI IN NASVETI: **Kakšno strojno opremo imam v računalniku, Bližnjice za spletni brskalnik**

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Kakšno strojno opremo imam v računalniku

Mnogo presedimo za računalnikom, brskamo po svetovnem spletu, iščemo in prebiramo najrazličnejše informacije, pošiljamo in sprejemamo e-pošto, igramo računalniške igrice in opravljamo raznovrstna opravila, ob tem pa marsikdo od nas sploh ne ve, kaj se skriva v ohišju naših računalnikov. Ko smo računalnik kupili, smo seveda vedeli, kakšno računalniško strojno opremo smo izbrali, nato pa praviloma te podatke pozabimo.

Osnovne informacije o strojni opremi našega računalnika pa nam ob določenih prilikah lahko zelo koristijo oziroma jih moramo poznati, ko želimo računalnik nadgraditi ali preprosto preveriti, ali imamo dovolj zmogljiv sistem za določeno programsko opremo ali igro. Pred takšnim vprašanjem stoji na primer vsak, ki se odloča, da bi na svoj računalnik naložil nov operacijski sistem Windows 7. Do osnovnih podatkov o strojni opremi, ki se skriva v ohišjih naših računalnikov, lahko pridemo zelo preprosto.

Za ta namen uporabimo kar programsko orodje DirectX Diagnostic Tool. Ta program priključimo tako, da kliknemo najprej na Start in nato na Poženi (Run) ter vanj vpišemo Dxdiag. S tem programom in na ta način lahko na hitro pridobimo osnovne informacije o različici nameščenega operacijskega sistema, imenu računalnika, različici strojne kode (BIOS), količini systemskega pomnilnika, vrsti grafične kartice in podobno. To programsko orodje je tudi sila priročno za razreševanje težav z grafičnim pogonom.

Podatke o strojni opremi računalnika in o morebitni težavi z grafičnim pogonom lahko tudi izvozimo v tekstovno datoteko s klikom na gumb Shrani vse informacije (Save All Information).

Bližnjice za spletni brskalnik

Pri opravilih na brskalniku, ki ga uporabljamo, lahko za lažje in enostavnejše delo uporabljamo bližnjice s tipkami oz. kombinacijo tipk. Oglejmo si spisek nekaterih bližnjic, ki jih lahko uporabljamo tako pri brskalniku Internet Explorer kot tudi pri brskalniku Firefox:

F5: osveži spletno stran

F11: odpre spletno stran čez cel zaslon, z istim gumbom pa ga potem tudi izklopimo

Ctrl + D: dodajanje spletne strani med priljubljene
Ctrl + F: išči po strani
Ctrl + I: prikaz priljubljenih strani
Ctrl + J: prikaz okna za snemanje datotek iz spleta
Ctrl + N: odpiranje novega okna brskalnika
Ctrl + P: tiskanje odprte strani
Ctrl + T: odpiranje novega zavihka v oknu
Ctrl + F4: zapiranje trenutno odprtega zavihka
Ctrl + -/+ : pomanjšanje ali povečanje elementov na strani
Ctrl + Tab: premikanje po zavihkih
Alt + Puščica levo/Puščica desno: premikanje po straneh nazaj in naprej
Puščica levo/Puščica desno: premikanje po strani levo/desno
Preslednica (Space): premikanje po strani navzdol (ali Page Down ali Puščica dol)
Shift + Preslednica (Space): premikanje po strani navzgor (ali Page Up ali Puščica gor)

[Na vrh](#)

9. OGLASNA DESKA: **Kratek oris dela s slepimi in slabovidnimi v Keniji**

Avtor: *Michael Ng'eno*, direktor-Salus Oculi Kenya

Prevedla: *Alenka Bera*

S tem pismom sodelavci Salus Oculi Kenya želimo bralce Rikossa in ostale v Sloveniji seznaniti z delom s slepimi in slabovidnimi v Keniji. V zadnjih desetih letih zagotavljamo storitve za ljudi z okvaro vida, tako na področju izobraževanja kot medicinske oskrbe.

Na področju ohranjanja vida smo zgradili enote v posameznih okrožjih države in jih opremili z napravami in instrumenti za diagnostiko in kirurgijo. Del naših dejavnosti vključuje tudi zagotavljanje zdravil in izobraževanje zdravstvenih delavcev za delo z ljudmi z okvarami vida. Najpogostejši vzroki okvar vida v Keniji so katarakta, trahom, glavkom in poškodbe.

Na področju izobraževanja smo usposobili več kot 120 učiteljev in svetovalnih delavcev za delo in ocenjevanje slepih in slabovidnih otrok v šoli. Vzpostavili smo centre za podporo na različnih osnovnih in srednjih šolah. Naš glavni vir financiranja je Deutsches Blindenhilfswerk (DBHW) iz Duisburga, in Ananse iz Bielefelda iz Nemčije.

Nekateri naši drugi specifični projektni dosežki so opisani spodaj:

- Izgradnja in opremljanje očesne enote v Območni bolnišnici Kisii s sredstvi pridobljenimi iz EU in DBHW. Enota je namenjena diagnosticiranju in zdravljenju očesnih bolezni kot so katarakta in trahom. Enota oskrbuje okoli 3 milijone ljudi. Enake enote smo vzpostavili v okrožjih Isiolo, Mwingi in Kitui.
- Izgradnja in opremljanje dveh domov za slepe in slabovidne otroke, ki trenutno nudita nastanitev in oskrbo več kot stotim pomoči potrebnim otrokom iz okrožja Samburu.
- Izgradnja podpornega centra za slepe ter kuhinje in jedilnice, izobraževanje učiteljev in zagotavljanje učnih pripomočkov, osveščanje o očesnih boleznih in okvarah vida, izvajanje seminarjev za starše in vzpostavitev projekta, ki ustvarja prihodke.
- Za slepe in slabovidne smo organizirali izobraževanje in praktično usposabljanje v japonski masaži (Amna) ter tako pripomogli k vzpostavljanju delovnih mest za slepe in slabovidne.

- Trenutno izvajamo projekt v okrožni bolnišnici Homa Bay kjer gradimo in opremljamo očesno enoto za preprečevanje očesnih bolezni v okrožju.

- Z zbiranjem sredstev iz Nemčije in Japonske s plačilo šolnine podpiramo izobraževanje slepih in slabovidnih otrok iz ogroženih družin. Potrebe po sponzoriranju šolanja so velike zato neprestano iščemo nove vire financiranja.

Ker ta predstavitev ne zajema vseh naših dejavnosti, vam priporočamo, da obiščete našo spletno stran www.salusoculi.org in se podrobneje seznanite z vsem kar počnemo.

[Na vrh](#)

10. NOVIČKE: Lunar in Lunar Plus, Hal, EasyReader, VictorReader ClassicX in ClassicX+

Avtor in sodelavec: *Robert Hrovat Merič*

Lunar in Lunar Plus

Podjetje Dolphin je razvilo programsko opremo, ki se uporablja za povečavo zaslonske slike. Namenjena je slabovidnim uporabnikom, ki za delo z računalnikom potrebujejo povečane črke na zaslonu, večji miškin kazalec, kontrastno sliko, ... Prednost te programske opreme je v tem, da je oblika črk gladka in čista tudi pri zelo visokih stopnjah povečave. Lunar-jevo spreminjanje barv na zaslonu omogoča prijaznejše delo tudi za oči. Barve na zaslonu lahko povsem spremenite, na primer tako, da bo besedilo prikazano belo na bolj pomirjujoči črni podlagi. Lahko pa preizkusite katero drugo od več kot dvajsetih pred-nastavljenih visoko kontrastnih barvnih shem. Zagotovo boste našli eno, ki popolnoma ustreza vašemu vidu.

Ko program Lunar zaprete, se prikaz slike na zaslonu vrne k tisti, ki jo določajo privzete nastavitve operacijskega sistema Windows, kar je zelo dobra lastnost, če isti računalnik uporablja še nekdo drug.

Program Lunar je tudi hiter in enostaven za namestitev, hiter, odziven, stabilen in zanesljiv, ne potrebuje posebnih nastavitev, združljiv s številnimi programi za Windows, ne zahteva veliko vaje za uporabnika.

Lunar Plus vam ponuja možnost uporabe govora, saj olajša delo s tem, da prebere večino besedila, ki je na zaslonu. Čeprav ne zavzame celotnega zaslona, vam omogoči govorno podporo. Zato vam, ko začne vaš vid slabeti, močno izboljša natančnost in delovno storilnost.

Lunar in Lunar Plus omogočata hitro delo, saj obstaja kar nekaj bližničnih tipk, ki vam precej olajšajo delo s programom, seveda pa s tem lahko tudi precej hitreje uporabljate program. Programske opreme Lunar in Lunar Plus bodo veseli predvsem dijaki in študentje ter uporabniki, ki uporabljajo različne računalnike, saj je program možno kupiti tudi na USB ključu, kar vam omogoča, da program uporabljate na vsakem računalniku, čeprav tam sploh ni nameščen. Enostavno vstavite USB ključ in že lahko začnete uporabljati računalnik.

Lunar Plus omogoča uporabo sinteze s protokolom SAPI 5, kar pomeni, da lahko z njim uporabljamo slovenski sintezi Amebis Govorec in Alpineov Proteus.

Hal

Hal je zelo prilagodljiv bralnik zaslonske slike, ki si zaradi svoje neverjetne sposobnosti, da "raste skupaj z vami", pridobiva vse večji ugled. Če želite uporabljati operacijski sistem Windows, ni potrebno gledati na zaslon, saj je možna podpora sintetizatorja govora. Hal vam lahko z uporabo govorne sinteze ali preko Brajevega zaslona (vrstice) prebere vse, kar je na zaslonu. Hal se razlikuje od podobnih programov v tem, da "raste skupaj z vami". Začnite ga uporabljati s privzetimi nastavitvami. Začetek je enostaven – npr. celo stran vam lahko prebere z enim samim pritiskom na tipko. Ko boste sčasoma bolje seznanjeni z njegovo uporabo, boste ugotovili, da lahko nastavitve spreminjate hitro in enostavno in tako ustvarite zelo prilagojen bralnik besedila, ki vam ustreza, kolikor je to le mogoče. Izberite stopnjo obširnosti – koliko informacij naj Hal prebere. Izbirate lahko med več glasovi, s katerimi vam bo Hal bral in tako lažje izberete tistega, ki vam je resnično všeč. Hal omogoča vgradnjo slovenske sinteze govora Amebis Govorec in Alpineove sinteze Proteus, saj podpira standard SAPI 5.

Hal je odličen tudi za iskanje po internetu in ga zapletene postavitve besedila ter raznolikosti strukture spletnih strani ne zmedejo. Sčasoma vam bodo postale všeč tudi Hal-ove posebne lastnosti kot npr. to, da pove, da se je nekaj na zaslonu spremenilo (številka strani) ali pa, da boste v programu za komuniciranje v živo s tipkanjem kmalu prejeli odgovor. Slepí lahko s pravo tehnologijo veliko dosežejo. Hal je napreden bralnik zaslonske slike z veliko vrednostjo in vsebuje vse in še več kot potrebujete za vaš uspeh. Vsebuje napredna orodja, ki jih lahko uporabite, da Hal "pametno" izurite, da ga boste lahko uporabljali tudi pri posebnih programih, ki jih morda potrebujete pri opravljanju vašega dela.

Easy Reader - ker obstaja več kot en način branja knjige

Radi berete knjige? Seveda, ko imate pravo tehnologijo. Zaradi razvoja digitalnih zvočnih knjig DAISY je branje za ljudi z disleksijo, slepe in slabovidne ter tiste z motnjami branja mnogo bolj produktivno. Knjige DAISY so vedno bolj dostopne in vse, kar potrebujete za branje, je programska oprema Dolphin EasyReader. Slednja omogoči, da digitalne zvočne knjige predvajate na vašem namiznem ali prenosnem računalniku, kar se vam ponudi kot še ena možnost poleg nakupa namenskega predvajalnika zvočnih knjig DAISY. Orodna vrstica je preprosta za uporabo, tako da je sprememba glasu, hitrosti branja, barv in velikosti pisave izjemno enostavna.

Victor Reader Classic X in ClassicX+

Tukaj vam predstavljam Victor Reader - predvajalnik knjig DAISY in MP3. Izdelalo ga je podjetje Humanware, ki se že dolga leta ukvarja z izdelavo tehničnih pripomočkov za slepe in slabovidne. Obstaja v dveh izvedbah, v

enostavni in naprednejši, ki je namenjena predvsem dijakom in študentom. Knjige DAISY so strukturirane tako, da se malo razlikujejo od tiskanih knjig, saj sama struktura omogoča navigacijo po poglavjih, podpoglavjih, naslovih, podnaslovih in straneh. Katero raven navigacije posamezna knjiga omogoča, je odvisno od same strukture kako je knjiga posneta. VictorReader vam omogoča vse načine navigacije. Kar pa je še najbolj praktično, je to, da si v knjigi lahko delate zaznamke, kar pomeni, da si lahko označite določeno mesto v knjigi, kar je podobno podčrtavanju z markerji. Deluje na zgoščenke (CD), tako da vam služi kot že skoraj izumrli "Discman". Na predvajalniku lahko spreminjate hitrost govora ter višino glasu. Ponaša pa se tudi z zelo uporabno funkcijo spanja, kjer lahko nastavite čas, po katerem se predvajalnik samodejno ugasne. Vgrajen ima zvočnik, s katerim lahko poslušate knjige tudi brez slušalk, seveda se nanj dajo priključiti tudi slušalke, prav tako pa je primeren za poslušanje glasbe bodisi v avdio ali MP3 formatu. Vsebuje polnilno baterijo, ki ima avtonomijo 10 ur. Teža predvajalnika je 1,2 kg.

Ena od dobrih novic je, da je predvajalnik preveden v slovenski jezik, kar bo razveselilo mnoge starejše uporabnike. Vse informacije v zvezi s predstavljeni tehničnimi pripomočki dobite v podjetju DIOPTA, na telefonski številki 01 51 981 48, na brezplačni številki 080 24 46 ali spletni strani www.diopta.si

[Na vrh](#)

=====

Oblika, ime in vsebina e-revije RIKOSS so avtorsko zaščiteni. Protizakonito je kopiranje, posredovanje ali kakršna koli drugačna uporaba brez pisnega dovoljenja uredništva.

Revijo ste v skladu s 45a. členom Zakona o varstvu potrošnikov prejeli na osnovi vaše prijave na spletnih straneh revije Rikoss ali na osnovi vaše ali prijateljeve elektronske prijave. V primeru, da ste pomotoma dobili e-revijo ali je ne bi želeli več dobivati, vas prosimo, da nam sporočite in IZBRISALI vas bomo iz seznama naročnikov.

Predloge/pripombe, naročila/odjavo, [pišite na uredništvo.](#)

© 2002-2009, [Uredništvo Rikoss](#), [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)